

Toespraak

van de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal, prof.dr. J.A. Bruijn

Herdenking F. (Frits) Korthals Altes (1931-2025)

datum 4 maart 2025

Op woensdag 19 februari jl. overleed Frits Korthals Altes, op 93-jarige leeftijd. Hij was van 10 juni 1981 tot 4 november 1982 en van 11 juni 1991 tot 2 oktober 2001 lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal. Van 11 maart 1997 tot 2 oktober 2001 was hij bovendien Voorzitter.

Ik heet zijn familie, de oud-Voorzitters en de minister-president welkom bij deze herdenking.

Frederik Korthals Altes werd op 15 mei 1931 geboren in Amsterdam, waar hij in 1943 naar het Barlaeus-gymnasium ging. Na de oorlog behaalde hij zijn diploma aan het Murmellius-gymnasium in Alkmaar. Hij studeerde Nederlands recht in Leiden en werd na zijn studie advocaat bij het Rotterdamse kantoor waarvan hij later medevenoot was.

In april 1956 werd hij lid van de VVD. Direct werd hij actief. Eerst in de lokale afdeling en vanaf 1963 in de landelijke partij. Uiteindelijk was hij zes jaar voorzitter.

Frits Korthals Altes trad terug als partijvoorzitter toen hij in 1981 voor de VVD gekozen werd als Eerste Kamerlid. Zijn eerste periode als senator duurde kort omdat hij in november 1982 minister van Justitie werd in het eerste kabinet-Lubbers. Zeven jaar vervulde hij die functie met verve. Hij kreeg te maken met ontvoeringszaken, verdedigde de vrijlating van de Twee van Breda en 'voerde eindeloos strijd voor deugdelijk sluitwerk in nieuwe woningen', zoals hij het zelf eens omschreef.

In 1981 nam hij voor de eerste keer zitting in de groene bankjes. Hij beschrijft zijn eerste Kamerdag tot in detail in zijn boek *Zeven politieke levens*:

"Op 10 juni 1981 nam ik plaats op het mij aangewezen tweepersoonsbankje op de achterste rij aan de zuidwestzijde van de Eerste Kamer tegenover de entree van de zaal, aan de kant van de ministerskamer, die uitkijkt op het Buitenhof."

Voor degenen onder u die zich de zaal aan het Binnenhof herinneren: u ziet nu ongetwijfeld voor waar hij zat. Korthals Altes schrijft verder dat over deze eerste periode van zijn Kamerlidmaatschap 'weinig spectaculairs valt te melden.' Zijn woorden.

Hetzelfde zei hij over zijn maidenspeech die hij hield, kort nadat hij in 1991 opnieuw senator was geworden. 'Spectaculair was het niet' kwalificeerde hij zijn bijdrage aan het debat over de begroting van Binnenlandse Zaken.

Spectaculair – mijn woorden – was het daarentegen wél toen hij in 1997 werd gekozen als Eerste Kamervoorzitter. Decennialang was het Voorzitterschap voorbehouden geweest aan de christendemocraten en de sociaaldemocraten. Korthals Altes was de eerste liberaal op deze plek in bijna honderd jaar en zou niet de laatste zijn, zoals u kunt zien.

Dat hij in zijn memoires zijn Eerste Kamerlidmaatschap tot in de kleinste details beschrijft, kenmerkt hem bij uitstek. Korthals Altes was een man van precisie, maar ook van formaliteiten en zo nu en dan streng.

Streng richting de leden wanneer zij in het debat enkele woorden in een andere taal dan het Nederlands spraken, en streng richting de tribune als daar een mobiele telefoon afging. Er is om die reden wel eens een ambtenaar van een ministerie een tijdje de toegang ontzegd...

Bovendien was hij een Voorzitter die zich met regelmaat uitliet over de rol en de taak van de Eerste Kamer. Zo was hij tegen een terugzendrecht, wilde hij begrotingen alleen nog schriftelijk behandelen en pleitte hij voor meer beleidsdebatten.

datum 4 maart 2025

blad 2

Zijn belangrijkste nalatenschap is het besluit in 2000 tot de inrichting van het EBK, het Europees Bureau Eerste Kamer, dat wij nu nog altijd kennen als Europapoort. Samen met toenmalig Griffier Chris Baljé was Korthals Altes ervan overtuigd dat het nodig was om grip te krijgen op de Europese besluitvorming. Dankzij die overtuiging is de senaat al 25 jaar zeer betrokken bij de voorstellen die ons vanuit Brussel bereiken.

Bij zijn afscheid van de Kamer werd hij getypeerd als 'IJzeren Frits' die met gezag, oplettend en bijna altijd present de debatten leidde. En als mens die 'met van plezier fonkelende oogjes naar andere mensen kan kijken', zoals Tweede Kamervoorzitter Jeltje van Nieuwenhoven hem omschreef.

Tot op hoge leeftijd bleef hij betrokken bij politiek en samenleving. Sinds 2001 als minister van staat op wie altijd een beroep kon worden gedaan.

Hij schreef met enige regelmaat opiniestukken in de dagbladen en was samen met zijn vrouw Henny een trouw bezoeker van activiteiten die de Eerste Kamer organiseerde. Zo waren zij samen afgelopen november nog bij de ledendag van het Genootschap van Oud-Senatoren.

De bijdrage van Frits Korthals Altes aan de Nederlandse samenleving en de Nederlandse parlementaire democratie is van grote waarde geweest. Zijn verbondenheid met het openbaar bestuur en het algemeen maatschappelijk belang zijn een voorbeeld voor velen.

Wij herdenken hem vandaag dan ook met het grootste respect. Moge dit respect en de waardering voor zijn verdiensten voor ons land tot steun zijn voor zijn kinderen, kleinkinderen, verdere familie, en zijn vrienden.

Ik geef het woord aan de minister-president.